

lőnyben és szemlében. Számos alkalmi cikkben számolt be az angliai unitáriusok életéről, egyházi életünk kimagasló eseményeiről. Tanulmányaiban foglalkozott Pál apostol tanaival: az eredendő bűnről, a helyettes elégtételről, az előre való elrendelésről, az elemi iskolai vallástanítás kérdésével, a földrajz és történelemtanítás problémájával, valamint a tantárgyak egymáshoz való viszonya kérdésével. Jelentős cikkei jelentek meg számos neveléstudományi kérdéstről, valamint a távoli országok földrajzi viszonyairól. Egyik leglelkesebb harcosa volt a „Darwin-féle elméletnek“. A tordai helyi lapokban közleményei mindig eseményszámba mentek. A tordai unitárius gimnázium történetének megírásával pedig felmérhetetlen szolgálatot tett a nagymultu intézetnek és egyetemes egyházunknak egyaránt.

Varga Dénes jelentős szerepet játszott a tordai unitárius egyházköztség életében is, melynek évtizedeken át volt lelkes keblitanácsosa, majd jegyzője, példás gondosságu pénztárnoka, majd nyugalomba vonulása után tiszteletbeli keblitanácsosa. A rendnek, takarékoságnak, gondoságnak és nemes egyszerűségnek volt az embere, kinek elgondolásait mindig alapossgá jellemezte. Ő maga példás életet élt és szerény viszonyaihoz képest mindig első volt a jókedvű adakozók között.

Emlékét féltve őrzi meg a hálás kegyelet.

L. D.

Fülöp Mózes nyug. unitárius lelkész élete 90-ik, házassága 51-ik évében 1939. jan. hó 22-én lelkét visszaadta Teremtőjének. Egy folytonos munkásságban eltöltött nemes életpálya zárult le e földön. Hűséges szolgálja volt az Urnak, aki kevés számu nyája fölött féltő gonddal őrködött. Szorgalommal kapálgatta az Ur szőlőjét, de szántogatta az anyaföldet is. Egyaránt példát mutatott népének a lelkiekben és anyagiakban. Hivatalának szűkös jövedelmét keze munkájával gyarapította. Köztisztelet és megbecsülés övezte életében. Isten is megáldotta jó egészséggel, hosszú élettel és fáradságos munkája gyümölcsével. Emléke élni fog a kidei kis gyülekezetben, melyet 61 évig bacsulettel szolgált, de pátriárkális alakja fennmarad a családban, mely szeretettel vette körül életében. Két derék fia : Zoltán és Elemér örökölte nemes jellemét és a szerény unitárius lelkési palástot. Emléke áldott. Nyugalma legyen csendes !

XI. Pius. Az egész világ részvéte kísérte a február 10-én elhunyt XI. Pius pápát utolsó nyugvóhelyére. A békejelszavával foglalta el ezelőtt 17 évvel a pápai trónt s evvel költözött el e világból. Nem rajta mulott, hogy a béke csak jelszó maradt, de meg nem valósulhatott. Sőt éppen uralkodása idejére esik az a példátlan fegyverkezés és háborus készülődés, amely zavarja a népek nyugalmát és fogyasztja jobb célokra hivatott anyagi és lelki erejét. De ha nem is láthatta meg e földön a béke országát, végrendeletében azt hagyta a világnak, hogy keresse „Krisztus békéjét Krisztus országában“.

V.

IRODALOM.

L'Ecole eschatologique et ses adversaires. — Etude critique de l'interprétation de la notion du Royaume de Dieu chez Jésus depuis Strauss jusqu'à nos jours. Par Louis Kovács, Docteur en théologie de l'Université de Strasbourg. Strasbourg, 1938. 154 lap.

A magyar teológiai irodalomban ritkák az idegen nyelven megjelent munkák. Kovács Lajos sepsiszentgyörgyi unitárius lelkész — aki az unitáriusok nagynevű Kriza János püspökének dédunokája — kolozsvári teológiai tanulmányainak befejeztével hét esztendő teltőlött külföldön. Németországban Marburgban, Angliában Oxfordban, Franciaországban Strasbourgban tanult, s utóbbi helyen szerezte meg a nem nagyon gyakori teológiai dr. címet fenti címen francia nyelven megjelent munkájával. Erdélyben szorgalmasan dolgozó fiatal lelkészársunk könyvét az alábbiakban ismertetjük:

Dr. Kovács Lajos: Az eszkatológiai iskola és ellenfelei c. tanulmányában az ujszövetségi teológiai kutatás egyik legnagyobb és eddig véglegesen meg nem oldott problémáját teszi vizsgálatá tárgyává, hogy mit értett Jézus „Isten országán”, mely tanításainak és egész gondolkodásának középpontjában állott.

Jézus a szinoptikus evangéliumok szerint nem határozta meg az Isten országát. Nem volt szükség reá, mert ez a fogalom kortársai előtt a zsidók körében közismert volt. Sajnos a szinoptikus evangéliumok nem egyféleképen beszélnek az Isten országáról, sőt az a benyomásunk a szinoptikus szövegek olvasása során, hogy az Isten országáról szóló szövegek nem egyszer ellentétben állanak egymással. Ezeknek az ellentéteknek, különféle értelmű szövegeknek közös nevezőre való hozását a bibliakritika egyik főcéljának tekintette.

A szerző 154 oldalra terjedő könyve kritikai képet kíván adni azokról a fontosabb megoldási kísérletekről, melyeket a XIX. század első negyede óta, vagyis a bibliakritika komoly megalapozásától kezdődőleg egészen napjainkig a protestáns teológusok felállították. Strauss v. It az első, aki a szinoptikus evangéliumokban található Isten országa problémáját világosan felismerte. A megoldáshoz természetesen nem jutott el, mert ehhez hiányzott a modern bibliakritika tudományos apparátusa, legfőképebben pedig az apokaliptikus irodalom ismerete. A probléma tárgyalását német, angol és francia tudósok folytatták, akiket munkánk részletesen ismertet fejtegetéseikkel egyetemben, s törekvéseiket kritikai megjegyzésekkel kíséri.

A könyv írója három fontosabb felfogást különböztet meg fejtegetéseiben, melyek az említett tudósoknál támogatásra találtak. I. A teljesen spirituálista, vagy eszkatológiaellenes álláspon. II. A teljesen eszkatológikus álláspon. III. A közvetítő álláspon. Az ismertebbnevű tudósok közül az első gondolat képviselője a francia Th. Colani, a második eszmekör reprezentánsa J. Weiss és